

Primitljeno: _____
 Kl. ozn. 643-03/23-05/08
 Ur. br. 141-07-24-03
 Org. jed. 07

8. IZVJEŠTAJ O OCJENI DOKTORSKOG RADA

Opći podaci i kontakt doktoranda/doktorandice		
Titula, ime i prezime doktoranda/doktorandice	Damir Maleković, dipl. ing. univ. spec. oec.	
Nositelj/Nositelji studija	Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci	
Naziv studija	Poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij ekonomije i poslovne ekonomije	
Matični broj doktoranda/doktorandice	67/11	
Naslov doktorske disertacije	Jezik pisanja rada	Hrvatski
	Hrvatski	Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti hrvatskih poduzeća
	Engleski	ISO 9001:2015 Quality Management Systems as Assurance of Competitiveness of Croatian Companies
Područje/polje	Društvene znanosti / Ekonomija	

1. MENTOR/MENTORI

1.1. Mentor/Mentori	
Titula, ime i prezime	Ustanova, država
Prof. dr. sc. Lara Jelenc	Ekonomski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska
1.2. Komentor/Komentori	
Titula, ime i prezime	Ustanova, država
1.3. Izabrano povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada	
Titula, ime i prezime	Ustanova, država
1. Izv. prof. dr. sc. Nenad Vretenar (predsjednik)	Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, Hrvatska
2. Izv. prof. dr. sc. Luka Samaržija (član)	Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, Hrvatska
3. Prof. dr. sc. Dragana Grubišić (član)	Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Hrvatska

2. OCJENA DOKTORSKOG RADA

2.1. Ocjena doktorskog rada

(ocjena mora sadržavati izvorni znanstveni doprinos i novo otkriće)

Na temelju pojedinačnih znanstvenih recenzija, Članovi Povjerenstva daju zajedničku ocjenu doktorske disertacije doktoranda Damira Malekovića.

Doktorska disertacija doktoranda Damira Malekovića s naslovom „Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti hrvatskih poduzeća“ predstavlja izvorni znanstveni rad koji predstavljenim sadržajem, obujmom i postignutom razinom kvalitete udovoljava svim zahtjevima doktorskog rada.

Konkurentnost poduzeća na današnjim razvijenim tržištima i ostvarivanje pozitivnog poslovnog rezultata nastoji se postići plasiranjem proizvoda i usluga potrošačima uz odgovarajuće odnose kvalitete i cijene. Usmjerenost na kupce i ostvarivanje njihovih očekivanja, učinkovitost i kontinuirano poboljšanje poslovnih procesa, predano vodstvo i uključivanje zaposlenika u funkcioniranje procesa se smatraju nekim od preduvjeta ostvarivanja konkurentnosti. Navedene težnje su sastavni dio međunarodne norme ISO 9001:2015 sustava upravljanja kvalitetom. Navedenu normu koja omogućava uspostavu, održavanje i unaprjeđivanje procesa je moguće implementirati neovisno o djelatnosti poduzeća. Empirijska literatura sastoji se pretežito od radova koji nastoje povezati ISO norme i financijski rezultat poduzeća, a dio radova povezuje uvođenje norme s unaprjeđenjem ključnih procesa. Svrha rada bila je dodatno istražiti postoji li pozitivan utjecaj implementacije i održavanja sustava upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u poduzeće na njegovu konkurentnost, kao i istražiti koji bi bili mogući razlozi toliko različitih rezultata do sada provedenih istraživanja. Predmet rada je utjecaj i učinak ključnih principa norme ISO 9001:2015 na konkurentnost poduzeća, a problem istraživanja, je utvrditi utječe li implementacija norme ISO 9001:2015 putem svojih ključnih principa na konkurentnost poduzeća. Cilj istraživanja je odgovoriti na pitanja:

1. Kakav je učinak upravljanja znanjem, kao jednog od ključnih principa norme ISO9001:2015, na konkurentnost poduzeća?
2. Kakav je učinak upravljanja promjenama, kao jednog od ključnih principa norme ISO 9001:2015, na konkurentnost poduzeća?
3. Kakav je učinak poboljšanja, kao jednog od ključnih principa norme ISO 9001:2015, na konkurentnost poduzeća?
4. Kakav je utjecaj unutarnjih i vanjskih motivatora zbog kojih poduzeće održava sustav upravljanja kvalitetom prema zahtjevima norme ISO 9001:2015 na konkurentnost poduzeća?

Kako bi se moglo odgovoriti na navedena pitanja i postići ciljeve istraživanja, postavljene su sljedeće znanstvene hipoteze:

H1: Upravljanje znanjem pozitivno utječe na konkurentnost poduzeća.

H2: Upravljanje promjenama pozitivno utječe na konkurentnost poduzeća.

H3: Neprekidno poboljšanje pozitivno utječe na konkurentnost poduzeća.

H4: Motivacija za održavanje sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 moderatorski utječe na odnos između primjene ISO 9001 principa i konkurentnosti poduzeća.

H4.1: Motivacija za održavanje sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 moderatorski utječe na odnos između upravljanja znanjem i konkurentnosti poduzeća

H4.2: Motivacija za održavanja sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 moderatorski utječe na odnos između upravljanja promjenama i konkurentnosti.

H4.3: Motivacija za održavanja sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 moderatorski utječe na odnos između neprekidnog poboljšanja i konkurentnosti.

Istraživački ciljevi ove disertacije ostvareni su kroz nekoliko temeljnih koraka, a to su: konceptualizacija istraživanja, operacionalizacija istraživanja i provedba empirijskog istraživanja. Konceptualizacija istraživanja uključivala je odabir i određivanje istraživačkih tema i problema, definiranje svrhe i ciljeva istraživanja, formuliranje znanstvenoistraživačkih hipoteza, identifikaciju, klasifikaciju i operacionalizaciju istraživačkih konstrukata te kreiranje i definiranje modela znanstvenog istraživanja. Operacionalizacija istraživanja (planiranje i priprema istraživanja) uključivala je planiranje modaliteta provedbe i izradu izvedbenog koncepta istraživanja, odabir i operacionalizaciju istraživačkih instrumenata, tehnika i metoda, izradu i testiranje anketnog upitnika te izradu plana i programa obrade podataka. Provedba empirijskog istraživanja uključivala je prikupljanje podataka (anketu), pripremu prikupljenih podataka za statističku obradu, statističku obradu i analizu podataka te analizu i interpretaciju rezultata istraživanja s formuliranjem zaključaka.

Znanstveni doprinos ove disertacije se ogleda u činjenici da disertacija po prvi puta definira model odnosa ključnih principa norme i pojedinih sastavnica konkurentnosti kroz uvođenje moderirajuće varijable motivacije poduzeća za održavanje norme ISO 9001:2015, a pod pretpostavkom da ona ovisno o svojoj manifestaciji (pretežito motivirana unutarnjim ili vanjskim čimbenicima), ima bitan, moderirajući utjecaj na ranije navedeni odnos. Na osnovu analize do sada objavljenih radova u ovom području, može se reći da takav odnos na ovakav način nije bio oblikovan niti istraživan. Znanstveni doprinos disertacije ogleda se i u činjenici da je razjašnjen odnos između konstrukta neprekidno poboljšanje i konkurentnosti poduzeća. Dosadašnja istraživanja navedenog odnosa su polučila dijametralno različite rezultate, dok je provedenim istraživanjem dokazano da je navedena veza jednostavno preslaba i da nije značajna zbog činjenice da u modelu koji ju objašnjava nedostaje upravo medijatorski utjecaj druga dva konstrukta promatrana ovom disertacijom, a to su upravljanje znanjem i upravljanje promjenama. Istraživački konstrukti u ovoj disertaciji nisu mjereni prema stupnju usklađenosti sa zahtjevima norme ISO 9001, već je mjerenje provedeno pomoću konstrukata iz perspektive upravljanja znanjem, upravljanja promjenama i stalnog poboljšanja, koji su primjenjivi na sve organizacije.

Disertacija se sastoji od ukupno pet poglavlja.

U prvom poglavlju daju se uvodna razmatranja te definiraju tema, problem i ciljevi istraživanja, opisuju se istraživačke hipoteze i ocrtava metodologija istraživanja. Osim toga, formuliran je očekivani znanstveni doprinos disertacije te je objašnjena struktura samog rada. U drugom poglavlju izlaže se teorijski okvir unutar kojeg je provedeno znanstveno istraživanje za potrebe ove disertacije. Razrađuje se problem istraživanja iz mikroekonomske perspektive i definiraju osnovni pojmovi bitni za ovu disertaciju - konkurentnost poduzeća i sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015. Konceptualno je definiran pojam kvalitete te je prikazana povijest razvoja norme ISO 9001:2015 kao i dosad objavljeni rezultati istraživanja o odnosu norme ISO 9001 i konkurentnosti poduzeća.

Treće poglavlje uspostavlja istraživački model i definira istraživačke konstrukte - ključna načela ISO 9001:2015 razmatrana kroz upravljanje znanjem, upravljanje promjenama i kontinuirano poboljšanje, motivaciju organizacije za održavanje ISO 9001:2015 i konkurentnost. Četvrto poglavlje sadrži empirijsku analizu utjecaja norme ISO 9001:2015 na konkurentnost poduzeća definiranjem istraživačke populacije, definiranjem metodoloških aspekata empirijskog istraživanja, opisom instrumenta istraživanja s operacionalizacijom konstrukata, opisom prostornog i vremenskog obuhvata provedenog istraživanja te prikazom nalaza istraživanja.

Peto poglavlje sadrži zaključna razmatranja sa sintezom nalaza istraživanja i raspravom o rezultatima, doprinosima i implikacijama provedenog istraživanja, te ograničenjima provedenog istraživanja sa smjernicama za daljnja istraživanja.

Teorijske pretpostavke, ranija empirijska istraživanja, povijesni kontekst upravljanja kvalitetom i razvoj konstrukata za potrebe ovog rada predstavljeni su u poglavljima 2. i 3. Pritom je razvidno da je pristupnik izrazito dobro izučio temu te u ovim dijelovima disertacije sistematizirao sva znanja relevantna za njezin daljnji razvoj. Sve tuđe ideje i konstrukti u ovoj disertaciji izdašno su potkrijepljeni izvorima iz literature. Nadalje, hipoteze, konstrukti i pretpostavke polaznika su jednako tako potkrijepljeni ranijim istraživanjima. Popis referenci dostupan nakon zaključka broji 426 izvora.

U pregledu uzorka istraživanja naglašeno je da isti čine poduzeća srednje veličine iz hrvatske prerađivačke industrije. Prerađivačka industrija je značajna zbog svog doprinosa u stvaranju dodatne vrijednosti te zbog toga što zapošljava najveći broj zaposlenog stanovništva u Hrvatskoj. Odluka da uzorak čine srednje velika poduzeća donesena je zbog malog broja velikih poduzeća te zbog na literaturi zasnovane pretpostavke da mala poduzeća ulaze u proces ISO certifikacije prvenstveno zbog tržišnih poticaja (povećanja vjerojatnosti dobivanja posla), a ne s unutarnjom motivacijom. Nakon detaljnog prikaza i obrazloženja operacionalizacije varijabli, navedeno je da je na upitnik povratno odgovorilo i u potpunosti ga ispunilo 144 poduzeća, odnosno 40,79 % poduzeća koja su zadovoljila sve tražene preduvjete pa im je upitnik upućen. Nakon provedene faktorske analize, provjere multikolinearnosti te ekstremnih vrijednosti, formuliran je model istraživanja te je provedena korelacijska analiza, a zatim i multipla regresija.

Provedenom analizom potvrđene su H1 i H2 znanstvene hipoteze, dok treća nije potvrđena, odnosno nije dokazano da metodologija neprekidnog poboljšanja pozitivno utječe na konkurentnost. Zatim je analiziran utjecaj medijacijskih varijabli. Rezultati svih provedenih analiza, a pogotovo usporedba veličine povezanosti neprekidnog poboljšanja i konkurentnosti sa i bez kontrole upravljanja znanjem i upravljanja promjenama jasno su pokazale da upravljanje znanjem i upravljanje promjenama ima medijacijsku ulogu u odnosu neprekidnog poboljšanja i konkurentnosti. Iako se ne može potvrditi statistički značajan utjecaj neprekidnog poboljšanja na konkurentnost, može se potvrditi statistički značajan pozitivan utjecaj neprekidnog poboljšanja na upravljanje znanjem i upravljanjem promjenama koji posljedično, u skladu s hipotezama H1 i H2 pozitivno utječu na konkurentnost poduzeća.

U posljednjem dijelu statističke analize provjeravan je moderatorski utjecaj motivacije (H4) te su za potrebe te analize poduzeća u uzorka podijeljena u dvije skupine ovisno o tome je li im motivacija prema ostalim pitanjima procjena kao primarno unutarnja ili vanjska. Kao i u prvom dijelu statističke analize i kod procjene utjecaja moderatorske varijable vezane uz motivaciju pomoćne hipoteze H4.1 i H4.2 su potvrđene te je dokazan moderatorski utjecaj motivacije na povezanost upravljanja promjenama i upravljanja znanjem s konkurentnosti, dok pomoćna hipoteza H4.3 nije potvrđena jer, kako je ranije navedeno, nije utvrđena pozitivna povezanost između neprekidnog poboljšanja i konkurentnosti.

Za razliku od većine dosadašnjih istraživanja, ovo istraživanje nije mjerilo utjecaj norme ISO 9001 u cjelini i kao fenomena čiji je utjecaj uvjetovan različitim vanjskim čimbenicima iz okruženja poduzeća. S obzirom na to da se norma ISO 9001 sastoji od niza zahtjeva i načela te da svi zahtjevi norme nemaju jednak utjecaj na komponente konkurentnosti, u ovom je doktorskom radu ispitan utjecaj norme ISO 9001:2015 na temelju odabranih ključnih načela. Također je uzet u obzir utjecaj internog čimbenika poduzeća, odnosno motivacije za održavanjem sustava upravljanja kvalitetom.

Potvrđen je pozitivan utjecaj upravljanja znanjem kao jednog od ključnih principa norme ISO 9001:2015 na konkurentnost poduzeća. Istraživanje je potvrdilo i proširilo nalaze drugih istraživanja koja su promatrala neke sastavnice istraživanja segmentirane unutar ove disertacije, kao što su utjecaj upravljanja znanjem unutar integriranih sustava upravljanja na organizacijsku konkurentnost, utjecaj generiranja znanja kao rezultat uspostave kvalitete sustav upravljanja na krajnjoj liniji organizacijske uspješnosti, bolji rezultati certificiranih organizacija u stvaranju i korištenju znanja od necertificiranih organizacija kao i pozitivan utjecaj upravljanja znanjem na konačnu održivost organizacije, bolji rezultati certificiranih organizacija u usporedbi s necertificiranim organizacijama -certificirane organizacije u smislu upravljanja znanjem, te različit utjecaj svake komponente upravljanja znanjem na konkurentnost.

Izravna ovisnost upravljanja promjenama o konkurentnosti poduzeća nije potvrđena, ali je potvrđeno postojanje kritičnih točaka za uspješnost metodologije stalnog poboljšanja, stoga se istraživanje oslanja na rezultate drugih autora koji su u svojim radovima ukazali na razloge zašto metodologija stalnog poboljšanja ne vrijedi kao univerzalno pravilo i ne doprinosi nužnom poslovanju poduzeća. Rezultati ovog istraživanja, međutim, dokazali su postojanje najmanje dva čimbenika (upravljanje znanjem i upravljanje promjenama) koji imaju posredničku ulogu u odnosu između stalnog poboljšanja i konkurentnosti, pa iako se statistički značajan utjecaj stalnog poboljšanja na konkurentnost ne može potvrditi, može se potvrditi statistički značajan pozitivan utjecaj stalnog poboljšanja na upravljanje znanjem i upravljanje promjenama, što posljedično pozitivno utječe na konkurentnost poduzeća.

Kao doprinos metodologiji znanstvenog istraživanja, u ovom je radu definiran model procjene utjecaja upravljanja znanjem, upravljanja promjenama i stalnog poboljšanja na konkurentnost poduzeća, uzimajući u obzir posrednički utjecaj motivacije za održavanje sustava upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u navedenom odnosu. Nakon provedenog istraživanja redefiniran je inicijalno pretpostavljeni odnos stalnog poboljšanja i konkurentnosti, navodeći da taj odnos ovisi o najmanje dva posrednika, a to su upravljanje znanjem i upravljanje promjenama. Ovako redefinirani model može pomoći organizacijama da bolje razumiju međuodnos između metoda stalnog poboljšanja, upravljanja znanjem i upravljanja promjenama u odnosu na konačnu konkurentnost poduzeća, čime se objašnjava njihov uzročno-posljedični odnos i međusobni odnosi.

Znanstveni doprinos ove disertacije je, između ostalog, pojašnjenje teorijskog okvira odnosa između sustava upravljanja kvalitetom i konkurentnosti poduzeća, pojašnjenje utjecaja motivacije za održavanje sustava upravljanja na navedeni odnos. Ujedno, navedeni teorijski doprinos ukazuje na mogući uzrok dijametralno suprotnih rezultata dosad objavljenih znanstvenih radova koji se bave utjecajem norme ISO 9001 na konkurentnost, a to su čimbenici kao što su motivacija poduzeća za održavanjem kvalitete sustava upravljanja prema normi ISO 9001, za koji je istraživanjem u okviru ove disertacije dokazan moderirajući učinak navedenog odnosa.

Aplikativni doprinos postignut je identificiranjem specifičnih odnosa odabranih načela ISO 9001:2015 i njihovog utjecaja na konkurentnost poduzeća, kao i razjašnjavanjem posredničkog utjecaja upravljanja znanjem i upravljanja promjenama na odnos između metodologije stalnog poboljšanja i konkurentnost poduzeća. Utjecaj prirode motivacije poduzeća za održavanje sustava upravljanja kvalitetom na konkurentnost poduzeća može biti korisna informacija za menadžere i administratore poduzeća kako bi bolje razumjeli svoju ulogu u sustavima upravljanja kvalitetom te ujedno dokazali pozitivan utjecaj određenih ISO 9001:2015 načela na konkurentnost tvrtke, čime se opravdava vrijednost ulaganja tvrtke u implementaciju i održavanje sustava upravljanja kvalitetom ISO 9001:2015.

Uz navedene i ostvarene znanstvene doprinose, članovi Povjerenstva za ocjenu doktorske disertacije ukazuju i na neke nedostatke i nelogičnosti vezane uz korištenje upitnih rečenica kod anketnih pitanja na Likertovoj skali. Osim toga, smatraju da bi bilo poželjno da su u radu prikazana i analizirana i demografska obilježja sudionika anketa, odnosno da je nakon glavne analize napravljena i dodatna post hoc analiza.

Na temelju iznesenih zaključaka, članovi Povjerenstva su jednoglasni u odluci da je doktorand Damir Maleković pokazao primjerenu razinu upotrebe i oblikovanja metodologije znanstvenog istraživanja, te da doktorska disertacija s naslovom "**Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti hrvatskih poduzeća**" predstavlja izvorni znanstveni rad koji daje značajan doprinos ekonomskoj znanosti u teorijskom i aplikativnom smislu.

2.2. Mišljenje i prijedlog

Na temelju prethodno iznesenih zaključaka, sveobuhvatne analize sadržaja, ciljeva, hipoteze, analize i metodologije znanstvenog istraživanja, Povjerenstvo za ocjenu doktorske disertacije doktoranda Damira Malekovića donosi sljedeći

ZAKLJUČAK

- da doktorska disertacije doktoranda Damira Malekovića naslova "Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti hrvatskih poduzeća" predstavlja originalni znanstveni rad u skladu s međunarodno prihvaćenim standardima kvalitete doktorata;
- da je doktorska disertacija znanstveno djelo koje je doktorand samostalno izradio, te koje sadrži izvorne i originalne znanstvene spoznaje;
- da doktorand adekvatno i konzistentno primjenjuje metodologiju znanstveno-istraživačkog rada, u svim fazama znanstvenog istraživanja: od definiranja ciljeva i znanstvenih hipoteza, upotrebe znanstvenih metoda i njihovog uobličavanja u adekvatnu metodologiju, te ispravne interpretacije dobivenih rezultata;
- da doktorand izvrsno poznaje predmet istraživanja, odnosno, sve konstrukte istraživanja, te da je znanstvenim metodama uspješno testirao postavljene znanstvene hipoteze;
- da doktorska disertacija po svom sadržaju, metodologiji, empirijskom istraživanju, te prikazanim rezultatima istraživanja, ukazuje na činjenicu da doktorand raspolaže potrebnim teorijskim i empirijskim znanjima, te da postojeće spoznaje koristi na inovativan i učinkovit način dajući doprinos području društvenih znanosti, polju ekonomije;
- da doktorand Damir Maleković, ispunjava sve zakonske uvjete za pristupanje obrani doktorske disertacije i stjecanje akademskog stupnja doktora ekonomskih znanosti, znanstvenog područja društvene znanosti, polja ekonomije.

Na temelju svega navedenog u ovom izvješću, Povjerenstvo za ocjenu doktorske disertacije iznosi sljedeći

PRIJEDLOG FAKULTETSKOM VIJEĆU

- da prihvati izvješće o ocjeni doktorske disertacije doktoranda Damira Malekovića s naslovom "Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti hrvatskih poduzeća";
- da se nastavi postupak stjecanja znanstvenog stupnja doktora ekonomskih znanosti Damira Malekovića;
- da imenuje Povjerenstvo za obranu doktorske disertacije, te da imenuje zapisničara te odredi vrijeme i mjesto obrane doktorske disertacije.

2.3. Izabrano Povjerenstvo za ocjenu dokorskog rada

Titula, ime i prezime, ustanova, država:

Potpis:

1. **Izv. prof.dr.sc. Nenad Vretenar, predsjednik
Povjerenstva**
2. **Doc.dr.sc. Luka Samaržija, član**
3. **Prof.dr.sc. Dragana Grubišić, član**

2.4. Sjednica nadležnog tijela i točka dnevnog reda u okviru koje je imenovano Povjerenstvo

Sjednica FV 291. od 13. studenog 2023.

2.5. Napomena
(po potrebi)

U Rijeci, 22.01.2024.

M.P.

Izv. prof. dr. sc. Nenad Vretenar, predsjednik Povjerenstva
Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet

Rijeka, 20. siječnja 2024.

ZNANSTVENA RECENZIJA DOKTORSKOG RADA

Titula, ime i prezime
doktoranda/doktorandice

Damir Maleković, univ. spec. oec.

Naslov doktorskog rada

Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti Hrvatskih poduzeća

Doktorska disertacija kandidata Damira Malekovića nosi naslov: "Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti Hrvatskih poduzeća". Struktura rada je primjereno logički složena te polazi od uvoda, jasno definiranih ciljeva rada i utvrđivanja znanstvenih hipoteza. Nakon toga je kroz dva poglavlja iscrpno i potkrijepljeno velikim brojem referenci protumačen svaki korišteni konstrukt i teza. Dan je i sveobuhvatan i detaljan popis već postojećih istraživanja, uključujući i njihove rezultate.

Jezično i stilski se radi o suvremeno pisanoj disertaciji koja je usredotočena na predmet istraživanja i na tumačenje i potvrdu/opovrgavanje postavljenih hipoteza te rad broji 176 stranica, od kojih sam tekst rada zauzima 117 stranica. Nakon toga prikazane su korištene bibliografske jedinice (426) te je u prilogu prikazan upitnik i dodatni prilozi provedenog istraživanja.

U samoj analizi upitnika, korištene su primjerene statističke metode koje su omogućile provjeru relevantnosti upitnika, a zatim i provjeru znanstvenih hipoteza. Rezultati statističke analize omogućili su prihvaćanje znanstvenih hipoteza H1 i H2, odnosno da upravljanje znanjem pozitivno utječe na konkurentnost poduzeća, te da upravljanje promjenama pozitivno utječe na konkurentnost poduzeća. Odbačena je znanstvena hipoteza H3 prema kojoj neprekidno poboljšanje pozitivno utječe na konkurentnost poduzeća.

S obzirom da se hipoteza H4 odnosila na analizu mogućeg moderatorskog utjecaja motivacije za održavanje sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 na odnos između primjene ISO 9001 principa i konkurentnosti poduzeća, isto je moralo biti provjeravano analizom utjecaja motivacije na ono iskazano u hipotezama H1 - H3. I u ovom slučaju su potvrđene podhipoteze H4:1 i H4:2, odnosno da motivacija za održavanje sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 moderatorski utječe na odnos između upravljanja znanjem i konkurentnosti poduzeća te na odnos između upravljanja znanjem i konkurentnosti poduzeća. Kako Hipoteza H3 nije potvrđena, nije mogla biti potvrđena ni hipoteza H4:3, odnosno podhipoteza da motivacija za održavanja sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 moderatorski utječe na odnos između neprekidnog poboljšanja i konkurentnosti.

Disertacija ostvaruje i primjerene doprinose metodologiji te teorijski i aplikativni doprinos.

Kao doprinos metodologiji postignuta je spoznaja da odnos stalnog poboljšanja i konkurentnosti ovisi o najmanje dva posrednika, a to su upravljanje znanjem i upravljanje promjenama. Ovaj model može pomoći organizacijama da bolje razumiju međuodnos između metoda stalnog poboljšanja, upravljanja znanjem i upravljanja promjenama u odnosu na konačnu konkurentnost poduzeća, čime se objašnjava njihov uzročno-posljedični odnos i međusobni odnosi.

Teorijski doprinos ove disertacije je u pojašnjenju: okvira odnosa između sustava upravljanja kvalitetom i konkurentnosti poduzeća i utjecaja motivacije za održavanje sustava upravljanja na navedeni odnos. Navedeni teorijski doprinos ukazuje na mogući uzrok dijametralno suprotnih rezultata dosad objavljenih znanstvenih radova koji se bave utjecajem norme ISO 9001 na konkurentnost, a to su čimbenici kao što su motivacija poduzeća za održavanjem kvalitete sustava upravljanja prema normi ISO 9001.

Aplikativni doprinos postignut je identificiranjem specifičnih odnosa odabranih načela ISO norme i njihovog utjecaja na konkurentnost poduzeća, te apostrofiranjem utjecaja upravljanja znanjem i upravljanja promjenama na odnos između metodologije stalnog poboljšanja i konkurentnosti poduzeća. Utjecaj prirode motivacije poduzeća za održavanje sustava upravljanja kvalitetom na konkurentnost poduzeća može biti korisna informacija za menadžere i administratore poduzeća kako bi bolje razumjeli svoju ulogu u sustavima upravljanja kvalitetom te ujedno dokazali pozitivan utjecaj određenih ISO 9001:2015 načela na konkurentnost tvrtke.

Osim navedenih prednosti i doprinosa ova disertacija ima i nekoliko nedostataka. Glavni nedostatak odnosi se na nedovoljno snažnu elaboraciju za izbor samo poduzeća srednje veličine za analizu, odnosno izbjegavanje uvrštavanja malih i velikih poduzeća. Navedeno bi omogućilo i analizu te donošenje zaključaka o razlikama na koje bi veličina mogla ukazati. Osim toga, mogla bi biti empirijski potvrđena teza da manja poduzeća, za razliku od srednjih i velikih, u proces ISO certifikacije ulaze prvenstveno motivirana vanjskim, odnosno tržišnim i marketinškim utjecajima.

Izv. prof. dr. sc. Nenad Vretenar, predsjednik Povjerenstva

Izv. prof. dr. sc. Luka Samaržija, član

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Rijeka, 17.1.2024.

ZNANSTVENA RECENZIJA DOKTORSKOG RADA

Titula, ime i prezime
doktoranda/doktorandice

Damir Maleković, univ. spec. oec.

Naslov doktorskog rada

Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti Hrvatskih poduzeća

Doktorska disertacija doktoranda Damira Malekovića, univ. spec. oec. predstavlja izvorni znanstveni rad koji predstavljenim, obujmom, sadržajem i postignutom razinom kvalitete udovoljava svim zahtjevima doktorskog rada.

Cilj znanstvenog istraživanja je bila ispitati vezu između ključnih ISO 9001:2025 principa, motivacije poduzeća za održavanje ISO 9001:2015 standarda te konkurentnosti poduzeća.

Znanstveni problem istraživanja odnosi se na utvrđivanje utjecaja norme ISO 9001:2015 na konkurentnost poduzeća u prerađivačkoj djelatnosti Republike Hrvatske.

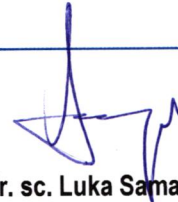
Predmet znanstvenog istraživanja u doktorskome radu odnosi se na ispitivanje utjecaja i učinaka ključnih principa norme ISO 9001:2005 na konkurentnost srednje velikih poduzeća prerađivačkoga sektora u Republici Hrvatskoj.

Doktorska disertacija pod naslovom „Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti Hrvatskih poduzeća“ predstavlja originalni znanstveni rad u skladu s međunarodno prihvaćenim standardima kvalitete doktorata. Znanstveno je djelo koje je doktorand samostalno izradio i sadrži izvorne i originalne znanstvene spoznaje. Doktorand je adekvatno i konzistentno primijenio metodologiju znanstveno-istraživačkog rada, u svim fazama znanstvenog istraživanja: od definiranja predmeta, problema i ciljeva istraživanja znanstvenih hipoteza, primjene znanstvenih metoda i njihovog uobličavanja u adekvatnu metodologiju, te ispravne interpretacije dobivenih rezultata. Također, doktorand odlično poznaje predmet istraživanja i znanstvenim metodama je uspješno testirao postavljane znanstvene hipoteze.

Ova doktorska disertacija u svom sadržaju, metodologiji, empirijskom istraživanju, te prikazanim rezultatima istraživanja, ukazuje na činjenicu da doktorand raspolaže potrebnim teorijskim i empirijskim znanjima, te da postojeće spoznaje koristi na inovativan i učinkovit način dajući doprinos području društvenih znanosti, polju ekonomije.

S obzirom na sve navedeno, provedeno istraživanje naslova: „Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti Hrvatskih poduzeća“ predstavlja izvorni znanstveni rad koji predstavljenim sadržajem, obujmom i postignutom razinom kvalitete udovoljava svih zahtjevima doktorskog rada.

Predlažem prihvaćanje i nastavak postupka stjecanja doktorata znanosti doktoranda Damira Malekovića.

Izv. prof. dr. sc. Luka Samaržija, član povjerenstva

Titula, ime i prezime: **Prof. dr. sc. Dragana Grubišić, član**

Naziv institucije: **Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu**

Split, 05. 12. 2023.

ZNANSTVENA RECENZIJA DOKTORSKOG RADA

Titula, ime i prezime
doktoranda/doktorandice

Damir Maleković, univ. spec. oec.

Naslov doktorskog rada

Sustav upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015 u osiguranju konkurentnosti hrvatskih poduzeća

Doktorski rad doktoranda Damira Malekovića napisan je na 176 stranica, od kojih 117 stranica otpada na osnovni tekst. Sadržaj rada je logično postavljen, definirani su problem, ciljevi i hipoteze istraživanja, prikazan je i objašnjen model istraživanja te napravljena jako dobra analiza prethodnih istraživanja. Sve je logično postavljeno i uzajamno povezano.

Temeljem rezultata prethodnih istraživanja, posebno proturječnih rezultata do kojih su došli brojni autori (doktorand je koristio 426 izvora, od kojih je 245 korišteno za analizu dosadašnjih rezultata) doktorand je svoje istraživanje usmjerio na istraživanje utjecaja norme ISO 9001:2015 putem njenih ključnih principa na konkurentnost poduzeća. Time je metodološki otvorio novi prostor istraživanja. Naime, doktorand je oblikovao model istraživanja kojim je istražio odnos ključnih principa norme (upravljanja znanjem, upravljanja promjenama i neprekidnim poboljšanjem) i konkurentnosti kroz uvođenje motivacije poduzeća za održavanje norme ISO 9001:2015, kao moderirajuće varijable. Mjerenje učinaka na konkurentnost provedeno je konstruktima koji nisu ISO ovisni, čime se omogućilo istraživanje konačnog učinka pojedinog principa norme ISO 9001 na poslovanje onih poduzeća koja takav certifikat posjeduju.

Temeljem rezultata koje je dobio može se zaključiti da je doktorand dobio iznimno vrijedne rezultate, kao što su:

1. Potvrdio je da upravljanje znanjem i upravljanje promjenama pozitivno utječu na konkurentnost poduzeća.
2. Odbacio je hipotezu da neprekidno poboljšanje pozitivno utječe na konkurentnost, mada između njih postoji korelacija. Pokazao je da su veze između upravljanja znanjem, upravljanja promjenama i konkurentnosti medijator odnosa neprekidnog poboljšanja i konkurentnosti.
3. Potvrdio je da motivacija za održavanje sustava upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2015 ima moderatorski utjecaj na odnos upravljanja promjenama, odnosno upravljanja znanjem i konkurentnosti, ali ne i na odnos neprekidnog poboljšanja i konkurentnosti.
4. Sve rezultate je usporedio s dosadašnjim rezultatima i objasnio ih na vrlo logičan i jasan način.
5. Pošavši od sagledavanja konkurentnosti kroz resursni pristup zaključio je da način primjene norme u različitim poduzećima slijedi istu metodologiju i opći pristup koji nije uvjetovan djelatnošću, veličinom, starosti ili vrijednosti imovine poduzeća već isključivo internim obilježjima poduzeća.

Pored vrlo vrijednog doprinosa, izvrsne teorijske podloge, dobre povezanosti dosadašnjih istraživanja i provedenog istraživanja, doktorat ima i neke nedostatke. Riječ je o sljedećem:

1. Ključno pitanje je vezano za instrument istraživanja. Istraživanje se trebalo temeljiti na nizu tvrdnji koje su ispitanici trebali ocijeniti određenim stupnjem intenziteta, prema Likertovoj ljestvici. Tako se u prvom i drugom dijelu upitnika navodi da se ocjenjuju tvrdnje, ali umjesto tvrdnji nalaze se pitanja. Za ocjene u upitniku je navedeno što znači najniža i najviša ocjena, ali nisu opisani svi stupnjevi intenziteta, tj. sve ocjene. Trebalo je tvrdnje napisati kao izjavne rečenice, a sve stupnjeve intenziteta navesti i opisati njihovo značenje.

Slično vrijedi i za treći dio upitnika. On je sadržavao tvrdnje, ali neke njegove tvrdnje su trebale biti jasnije napisane. Također, trebale su biti opisane ocjene svakog stupnja intenziteta.

Prosječne ocjene koje bi se dobile na ovaj način bile bi preciznije i jasnije povezane s tvrdnjama. Zbog ovog previda postaju upitni rezultati do kojih je doktorand došao, jer nije jasno na što su ispitanici mislili kada su umjesto tvrdnje ocjenjivali pitanje. Doktorand bi ovo trebao dodatno objasniti u svom radu, prije nego ga preda.

2. Mada je obradu i rezultate istraživanja pratila obilna teorijska podloga, te dosta dobro objašnjeni rezultati, šteta je da nije napravljena još neka analiza. Najjednostavnija bi bila post hoc analiza, ali za nju nedostaju demografska obilježja ispitanika.

3. U radu postoje i neki tehnički nedostaci koji se mogu lako ispraviti. Stoga predlažem da se rad lektorira i provjeri jesu li u pravom kontekstu upotrijebljene riječi 'moderator' i 'medijator', odnosno njihove izvedenice (str. 114), navod od 3.5 standardnih devijacija (str. 94), upravljanje znanjem (str. 101). Također, na slike i tablice se treba pozvati u tekstu, jer ih većina 'visi' u tekstu.

Prof. dr. sc. Dragana Grubišić, član

